

Баган А.В., кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Стрижак Р.М., здобувач вищої освіти СВО «Магістр»

Полтавська державна аграрна академія

ОЦІНКА ПРОДУКТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

Створення високопродуктивних сортів рослин з господарсько-цінними ознаками і властивостями та використання їх в агропромисловому комплексі є одним із найефективніших, доступних і дешевих шляхів підвищення урожайності, стабілізації виробництва продукції рослинництва і росту його прибутковості [1].

У виробничих умовах ФГ «Агро-В-Лан» Карлівського району Полтавської області в 2017-2019 роках було закладено дослід. Матеріалом для досліджень були сорти пшениці озимої – Сагайдак, Оберіг Миронівський, Оржиця, Нива одеська і Полтавчанка. Облік врожайності і визначення основних елементів продуктивності здійснювали згідно загальноприйнятих методик [2].

За результатами проведених виробничих досліджень, було встановлено, що поряд із агротехнічними заходами і погодними умовами, сорт відіграє важливу роль у формуванні врожайності пшениці озимої. У роки досліджень урожайність сортів пшениці озимої м'якої варіювала в досить широких межах: 4,69–6,38 т/га. Порівняно із сортом стандартом Полтавчанка більшу врожайність в умовах 2017 року мав досліджуваний сорт Оржиця і суттєво переважав за врожайністю відповідно на 0,66 т/га.

В 2018 найбільший приріст урожайності, порівняно із стандартом, мали сорти Сагайдак (на 0,27 т/га) і Оржиця (на 0,82 т/га). В 2019 найбільший приріст урожайності, порівняно із стандартом Полтавчанкою, мали сорти Сагайдак (на 0,30 т/га) і Оржиця (на 0,73 т/га). За середніми даними найкращі результати за врожайністю мали сорти: Оржиця (5,88 т/га), Сагайдак (5,46 т/га), що суттєво перевищували сорт-стандарт.

Продуктивність є основною ознакою, яка характеризує господарську цінність сортів. За роки досліджень в умовах господарства «Агро-В-Лан» продуктивність однієї рослини у сортів пшениці озимої варіювала від 9,3 г до 13,7 г. Крім того, слід відмітити, що найвищу продуктивність мали всі сорти в 2018 році, що характеризувався порівняно сприятливими погодними умовами для росту і розвитку. За середніми даними істотно за даною ознакою перевищували стандарт сорт Оржиця (11,9 г), а всі інші сорти мали продуктивність на рівні сорту-стандарту. Формування продуктивності пшениці озимої залежить від розвитку основних елементів її структури. При проведенні досліджень було вивчено продуктивну кущистість, кількість зерен в колосі, масу зерна з колоса, масу 1000 зерен. Відомо, що роль кожної складової продуктивності в різних ґрунтово-кліматичних умовах неоднакова [3].

Продуктивне куцнення – елемент продуктивності, що характеризується високою мінливістю і в значній мірі залежить від умов вирощування. В роки досліджень кількість продуктивних стебел на рослині варіювала від 2,8 – 4,5 шт. Найвищі показники по всім сортам пшениці озимої спостерігались в 2018 році. Суттєво перевищували сорт-стандарт Полтавчанка такі сорти, як Оржиця, Оберіг Миронівський.

Маса зерна з колоса безпосередньо характеризує продуктивність колоса і рослини в цілому. В дослідженнях з підвищенням маси колосу поступово збільшувалось число зерен в ньому, а також середня маса однієї зернини, завдяки чому маса зерна з колоса зростала майже пропорційно масі необмолоченого колосу. Маса зерна з колоса сортів пшениці озимої варіювала в межах 2,82 г (Оржиця, 2017 р.) – 3,72 г (Полтавчанка, 2018 р.). За даним показником суттєво перевищував стандарт сорт Сагайдак.

Число зерен в колосі є одним з найголовніших елементів продуктивності рослин. У роки досліджень кількість зерен з колоса варіювала від 39 шт. (Нива одеська, 2017 р.) до 49 шт. (Оберіг Миронівський, 2018 р.). За даною ознакою перевищували сорт-стандарт такі сорти: Сагайдак, Оберіг Миронівський.

Маса 1000 зерен вважається одним з найважливіших показників продуктивності рослин. Деякі автори стверджують про його високий зв'язок із урожайністю. Ознака маси 1000 зерен сортів пшениці озимої в умовах 2017-2019 років варіювала в досить широких межах. Найменше значення маси 1000 зерен мав сорт Оберіг Миронівський (43,8 г) в 2017 році, а найбільше – сорт Оржиця (56,5 г) в 2018 році. За середніми даними усі досліджувані сорти за даною ознакою були на рівні сорту – стандарту Полтавчанка. При порівнянні ступеня формування ознаки сортів пшениці озимої по роках було відмічено, що маса 1000 зерен була більша у 2018 році, який характеризувався більш сприятливими погодними умовами для росту і розвитку рослин.

Отже, головними кількісними ознаками сортів пшениці озимої, що забезпечують потенціал урожайності вважаються ознаки, котрі віднесені до ознак генеративної та вегетативної частини рослин.

Література:

1. Тищенко В. М., Гусенкова О. В., Дубенець М. В., Колісник А. В. Систематизація сортів та селекційних ліній пшениці озимої за кількісними ознаками в умовах контрольованого середовища з використанням кластерного аналізу. Вісник ПДАА, 2018. Випуск 3 (90). С. 56-65.
2. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта (с основами статистической обработки результатов исследований). М. Агропромиздат, 1985. 351 с.
3. Лихочвор В.В. Роль кушення пшениці озимої у підвищенні продуктивності рослин. Вісник аграрної науки, 2001. № 7. С. 20-22.